

Αρ. Φακ.: Α/Π 1995/2015

**ΕΚΘΕΣΗ ΕΠΙΤΡΟΠΟΥ ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ
ΓΙΑ ΤΟ ΠΑΡΑΠΟΝΟ ΜΕ ΑΡ. Α/Π 1995/2015
ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΠΑΡΑΛΕΙΨΗ ΤΗΣ ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΗΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗΣ ΛΕΜΕΣΟΥ
ΝΑ ΛΑΒΕΙ ΜΕΤΡΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΒΑΣΙΜΟΤΗΤΑ ΣΤΟ ΚΤΙΡΙΟ ΤΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ
ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΗ ΑΜΕΑ**

Ανεξάρτητη Αρχή Προώθησης Δικαιωμάτων Ατόμων με Αναπηρίες

Προϊστάμενη: κ. Ελένη Χατζηττοφή

Ερευνών Λειτουργός: κ. Μαρία Τσότση

Λευκωσία, 11 Απριλίου 2016

1. Αντικείμενο παραπόνου

- 1.1 Ο κ. Σάββας Χριστοδούλου, Πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου του Παγκύπριου Συνδέσμου Πολλαπλής Σκλήρυνσης, υπέβαλε παράπονο στο Γραφείο μου, εκ μέρους του κ. Στέλιου Στυλλή (στο εξής «ο παραπονούμενος»), το οποίο στρέφεται κατά της Αστυνομικής Διεύθυνσης Λεμεσού.
- 1.2 Όπως μου ανέφερε ο Πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου του πιο πάνω Συνδέσμου, ο παραπονούμενος, ο οποίος εργάζεται στον πρώτο όροφο του κτιρίου που στεγάζεται η Αστυνομική Διεύθυνση Λεμεσού, είναι άτομο με αναπηρία (ΑμεΑ) και μέλος του Συνδέσμου. Αντιμετωπίζει κινητικές δυσκολίες και είναι κάτοχος αναπηρικού οχήματος, καθώς και κάρτας στάθμευσης αναπήρων.
- 1.3 Σύμφωνα με τον κ. Χριστοδούλου, στο συγκεκριμένο κτίριο δεν υπάρχει ανελκυστήρας για χρήση από το προσωπικό και το κοινό, με αποτέλεσμα ο παραπονούμενος να υποχρεούται να χρησιμοποιεί τις σκάλες για να μεταβαίνει στο χώρο εργασίας του, με όλες τις δυσκολίες που αυτό συνεπάγεται, λόγω της αναπηρίας του. Επίσης, δεν υπάρχει ειδικά διαμορφωμένος χώρος στάθμευσης για άτομα με αναπηρία εντός του προαυλίου.
- 1.4 Οι πιο πάνω ελλείψεις, σύμφωνα με τον κ. Χριστοδούλου, συνιστούν ουσιαστικά παράλειψη της Αστυνομικής Διεύθυνσης να συμμορφωθεί με την απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου με αρ. 71.061, με την οποία εγκρίθηκαν μέτρα για την παροχή διευκολύνσεων και την καλύτερη εξυπηρέτηση των ατόμων με αναπηρία σε όλα τα κτίρια που στεγάζουν κρατικές υπηρεσίες μέχρι το τέλος του 2012.
- 1.5 Όπως περαιτέρω μου ανέφερε ο κ. Χριστοδούλου, η πιο πάνω παράλειψη της Αστυνομικής Διεύθυνσης, προκαλεί αχρείαστη ταλαιπωρία στον παραπονούμενο ενώ τον θέτει καθημερινά σε κίνδυνο.
- 1.6 Ο κ. Χριστοδούλου θεωρεί ότι η συμμόρφωση της Αστυνομικής Διεύθυνσης με την πιο πάνω απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου δεν θα εξυπηρετήσει τις ανάγκες μόνο του ίδιου του παραπονούμενου, αλλά θα βελτιώσει γενικότερα την προσβασιμότητα του κτιρίου, το οποίο επισκέπτεται κοινό.

2. Διερεύνηση παραπόνου

- 2.1 Με επιστολή μου ημερ. 30 Νοεμβρίου 2015 ζήτησα από τον Αστυνομικό Διευθυντή Λεμεσού τα σχόλια και τις απόψεις του σε σχέση με το παράπονο. Ζήτησα περαιτέρω να πληροφορηθώ: (α) τους λόγους για τους οποίους, σύμφωνα με τον κ. Χριστοδούλου, η Αστυνομική Διεύθυνση Λεμεσού δεν είχε συμμορφωθεί με την πιο πάνω απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου (με αρ. 71.061 και ημερ. 8 Οκτωβρίου 2010) και (β) σε περίπτωση που οι ισχυρισμοί του κ. Χριστοδούλου ήταν βάσιμοι, πότε αναμενόταν η συμμόρφωση της Αστυνομικής Διεύθυνσης με την εν λόγω απόφαση.

2.2 Ο Αστυνομικός Διευθυντής ανταποκρίθηκε με επιστολή του ημερ. 19 Ιανουαρίου 2016. Βάσει των όσων μου ανέφερε, στις 27 Σεπτεμβρίου 2006 λήφθηκε απόφαση από το Υπουργικό Συμβούλιο¹ για την παραχώρηση στο Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο Κύπρου (ΤΕΠΑΚ) των εγκαταστάσεων που στεγάζουν σήμερα την Αστυνομική Διεύθυνση Λεμεσού και τη μεταστέγασή της σε νέες κτιριακές εγκαταστάσεις σε άλλο κατάλληλο χώρο.

2.3 Σύμφωνα με τον Αστυνομικό Διευθυντή, το θέμα απασχόλησε Επιτροπή που ορίστηκε για να ετοιμάσει τεchnοοικονομική μελέτη με θέμα τις στεγαστικές ανάγκες κυβερνητικών και άλλων υπηρεσιών που επηρεάζονταν λόγω του σχεδιασμού ανάπτυξης του ΤΕΠΑΚ. Σύμφωνα με τη μελέτη αυτή, η μεταστέγαση της Αστυνομικής Διεύθυνσης προσδιορίστηκε να πραγματοποιηθεί μεταξύ των ετών 2025-2030.

2.4 Λόγω της αβέβαιης κατάστασης που δημιουργήθηκε γύρω από την μεταστέγαση της Αστυνομικής Διεύθυνσης, ο Αστυνομικός Διευθυντής μου ανέφερε ότι όλα τα μεγάλα αναπτυξιακά έργα που είχαν προγραμματιστεί και αφορούσαν στις υφιστάμενες κτιριακές εγκαταστάσεις της Διεύθυνσης αναστάληκαν. Μεταξύ αυτών, αναστάληκε και η κατασκευή ανελκυστήρα ατόμων (με προκαταρκτική κοστολόγηση του έργου 50.000 ευρώ).

2.5 Ωστόσο, όπως μου ανέφερε ο Αστυνομικός Διευθυντής, «...η Αστυνομική Διεύθυνση Λεμεσού σήμερα επανεκτιμώντας την κατάσταση και λαμβάνοντας υπόψη (α) τις άμεσες ανάγκες των συνανθρώπων μας που αντιμετωπίζουν προβλήματα κινητικότητας, προφανώς λόγω προβλημάτων υγείας και όχι μόνο [και] (β) την στασιμότητα που παρατηρείται στην πλήρη υλοποίηση του σχεδιασμού ανάπτυξης του ΤΕΠΑΚ λόγω της οικονομικής κρίσης, αποφάσισε όπως προχωρήσει στην πραγματοποίηση του έργου της εγκατάστασης/ κατασκευής ανελκυστήρα ατόμων στο κτίριο της διεύθυνσης, για εξυπηρέτηση τόσο των μελών μας που εργάζονται εδώ όσο και των πολιτών που επισκέπτονται καθημερινά το κτίριο.

Έτσι την 15.07.2015 η Αστυνομική Διεύθυνση Λεμεσού απέστειλε επιστολή προς τους Επαρχιακούς Μηχανικούς των Δημοσίων Έργων και της Ηλεκτρομηχανολογικής Υπηρεσίας για ετοιμασία της αναγκαίας τεchnοοικονομικής μελέτης για υλοποίηση του συγκεκριμένου έργου. Αυτή τη στιγμή βρισκόμαστε στο στάδιο των Αρχιτεκτονικών Σχεδίων τα οποία μας έχουν δοθεί, των τελικών απόψεων/ εισηγήσεων από άλλες εμπλεκόμενες αρμόδιες υπηρεσίες ... και της τελικής εκτίμησης κόστους του έργου...».

2.6 Αναφορικά με την περίπτωση του παραπονούμενου, ο Αστυνομικός Διευθυντής σημείωσε τα ακόλουθα: «... ο παραπονούμενος... θα μπορούσε εφόσον αντιμετωπίζει κάποια προβλήματα υγείας, να ζητήσει από τη Διεύθυνση να μετακινηθεί σε άλλο εργασιακό χώρο στο ισόγειο του κτιρίου, για επίλυση του προβλήματός του, πράγμα το οποίο δεν έπραξε...».

¹ απόφαση με αρ. 64.390

3. Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου με αρ. 71.061

3.1 Την 21^η Ιανουαρίου 2010, ο Υπουργός Μεταφορών, Επικοινωνιών και Έργων² υπέβαλε πρόταση³ στο Υπουργικό Συμβούλιο που αφορούσε στην «εξυπηρέτηση των ατόμων με αναπηρία σε όλες τις δημόσιες υπηρεσίες της Κυπριακής Δημοκρατίας που εξυπηρετείται το κοινό», και στην «εφαρμογή της αρχής της προτεραιότητας» στην εξυπηρέτηση των ατόμων με αναπηρία στις δημόσιες υπηρεσίες. Η εν λόγω πρόταση παρατίθεται αυτούσια πιο κάτω:

«ΠΡΟΤΑΣΗ ΣΤΟ ΥΠΟΥΡΓΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

Με αφορμή το Έτος Προσβασιμότητας 2009 για τα Άτομα με Αναπηρία (ΑμεΑ) το Υπουργείο Συγκοινωνιών και Έργων εξέτασε το θέμα της Προσβασιμότητας των ΑμεΑ στις Δημόσιες Υπηρεσίες της Κυπριακής Δημοκρατίας όπου εξυπηρετείται το κοινό και της ποιότητας των υπηρεσιών που προσφέρονται στα άτομα αυτά.

2. Στόχος του Έτους Προσβασιμότητας 2009 ήταν η ανεμπόδιστη πρόσβαση παντού για όλους τους πολίτες και η εξεύρεση και εφαρμογή των μέτρων που απαιτούνται για τη βελτίωση της ποιότητας εξυπηρέτησής τους λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαίτερες συνθήκες και προβλήματα αναπηρίας που αντιμετωπίζει μεγάλος αριθμός πολιτών.

3. Η σωστή και μελετημένη σήμανση των κτιρίων που στεγάζουν Κρατικές Υπηρεσίες όσον αφορά στην προσβασιμότητα των ατόμων με αναπηρία σε αυτά, αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την ομαλή μετακίνηση και καλύτερη εξυπηρέτηση των ΑμεΑ, αλλά και προς όλα τα άτομα που αντιμετωπίζουν πρόβλημα κίνησης λόγω ηλικίας ή τραυματισμών. Στην Διατμηματική Σύσκεψη Προσβασιμότητας που πραγματοποιήθηκε στο Υπουργείο Συγκοινωνιών, με ημερομηνία 16.10.2009, καταγράφηκε σειρά μέτρων που θεωρήθηκαν από τα τμήματα ως απαραίτητες για την εξυπηρέτηση των ατόμων με αναπηρία στις Κρατικές Υπηρεσίες της Δημοκρατίας. Παράθεση των μέτρων γίνεται στο Παράρτημα I.

4. Η Προτεραιότητα στην εξυπηρέτηση των Ατόμων με Αναπηρία στις Κρατικές Υπηρεσίες θα ανακουφίσει και βελτιώσει σημαντικά το επίπεδο εξυπηρέτησης τους από τους Λειτουργούς των Κρατικών Υπηρεσιών. Η ενημέρωση των πολιτών και των Κρατικών Υπηρεσιών ως προς την προτεραιότητα των ασθενέστερων ομάδων πολιτών με κινητικές και άλλες δυσκολίες μπορεί να γίνει με την ανάρτηση ενημερωτικής πινακίδας σε καίρια σημεία όπως φαίνεται στο Παράρτημα II.

² κατά τον τότε χρόνο το όνομα του Υπουργείου Μεταφορών, Επικοινωνιών και Έργων ήταν Υπουργείο Συγκοινωνιών και Έργων

³ Αρ. Πρότασης 1030/2010

5. Ο Υπουργός Συγκοινωνιών και Έργων που θα είναι ο εισηγητής της Πρότασης αυτής, θα καλέσει το Συμβούλιο όπως:

α) Εγκρίνει τα μέτρα που προτείνονται για την εξυπηρέτηση των Ατόμων με Αναπηρία στις Δημόσιες Υπηρεσίες της Κυπριακής Δημοκρατίας και την πρόταση για την εφαρμογή της Αρχής της Προτεραιότητας των Ατόμων με Αναπηρία στις Δημόσιες Υπηρεσίες της Κυπριακής Δημοκρατίας

(β) Να εξουσιοδοτήσει τον Υπουργό Οικονομικών να εξεύρει τις αναγκαίες πιστώσεις για την εφαρμογή των μέτρων αυτών

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΩΝ ΚΑΙ ΕΡΓΩΝ

21.1.2010

Παράρτημα I

Εξυπηρέτηση των Ατόμων με Αναπηρία (ΑμεΑ) σε όλες τις Δημόσιες Υπηρεσίες της Κυπριακής Δημοκρατίας όπου εξυπηρετείται το κοινό

Η σωστή και μελετημένη σήμανση των κτιρίων που στεγάζουν Κρατικές Υπηρεσίες όσον αφορά στην προσβασιμότητα των ατόμων με αναπηρία σε αυτά, αποτελεί σημαντική πληροφορία/εξυπηρέτηση προς τα ΑμεΑ, αλλά και προς όλα τα άτομα που αντιμετωπίζουν πρόβλημα κίνησης.

Κάθε κτίριο που στεγάζει Κρατικές Υπηρεσίες και διαθέτει ήδη τις απαραίτητες διευκολύνσεις για τα ΑμεΑ πρέπει:

1. Να φέρει ευκρινή σήμανση με το Διεθνές Σύμβολο Προσβασιμότητας πλησίον της εισόδου, το οποίο θα κατατάσσει το κτίριο ως προσπελάσιμο για χρήστες τροχοκαθίσματος. Το διεθνές Σύμβολο Προσβασιμότητας (ΔΣΠ) χρώματος μπλε, διαστάσεων 15X15 εκ. είναι το εικονόγραμμα ενός ατόμου καθήμενου σε αμαξίδιο.
2. Να φέρει επίσης εσωτερικά ευκρινή σήμανση καθοδήγησης προς τις διευκολύνσεις των ΑμεΑ στο κτίριο όπως: ανελκυστήρας, ράμπα τροχοκαθισμάτων, προσβάσιμος χώρος υγιεινής, κλπ και όλες οι προσφερόμενες εξυπηρετήσεις πρέπει να σημαίνονται κατάλληλα με το ανάλογο εικονόγραμμα. Τα σχέδια και τα γράμματα πρέπει να είναι σκούρα σε ανοιχτό υπόβαθρο ή ανοιχτά σε σκούρο υπόβαθρο. Το μέγεθος των γραμμάτων, των κειμένων, των συμβόλων και των εικονογραμμάτων, πρέπει να είναι τέτοιο ώστε να είναι εύκολα αναγνώσιμα και / ή αναγνωρίσιμα από την απόσταση από την οποία κάθε φορά είναι δυνατόν να τα δει ο χρήστης του χώρου.
3. Οι χώροι υγιεινής πρέπει να διαθέτουν σύνδεση με το σύστημα συναγερμού του κτιρίου η οποία εκτός από ηχητικό σήμα, πρέπει να διαθέτει παράλληλα και οπτική προειδοποίηση για τα άτομα με προβλήματα ακοής. Για τη διευθέτηση

του φωτεινού σήματος πρέπει ο Προϊστάμενος να επικοινωνήσει με το Τμήμα Ηλεκτρομηχανολογικών Υπηρεσιών.

4. Εγκατάσταση μονάδας φόρτισης για τα ηλεκτρικά καθίσματα των ΑμεΑ.⁴
5. Όπου υπάρχουν θυρίδες εξυπηρέτησης κοινού ή πάγκοι υποδοχής και πληροφοριών, θα ορίζεται τμήμα αυτών για την εξυπηρέτηση των ΑμεΑ, μήκους τουλάχιστον 1,00 μ., σε ύψος 0,80 μ. από την τελική επιφάνεια του δαπέδου, με κατάλληλη εσοχή με ελάχιστο ύψος 20 εκ. και βάθος 15 εκ. για τα υποπόδια των τροχοκαθισμάτων.
6. Όπου υπάρχουν θυρίδες εξυπηρέτησης κοινού, πάγκοι υποδοχής αυτόματα μηχανήματα συναλλαγής ή πληροφοριών θα κατασκευάζεται επί του δαπέδου «οδηγός τυφλών» που θα οδηγεί από την είσοδο στον χώρο μέχρι τα αντίστοιχα που προορίζονται για χρήση από άτομα με αναπηρίες.
 - i. Ο «οδηγός τυφλών» είναι επικολώμενος επί του υφιστάμενου δαπέδου, από υλικό σε έντονη χρωματική αντίθεση με τη λοιπή επίστρωση και διαφορετικής υφής από το υπόλοιπο δάπεδο.
7. Να διαθέτει ένα τουλάχιστον χώρο στάθμευσης για αυτοκίνητα ΑμεΑ, διαστάσεων 3,30 X 5,00 μ. που θα σημαίνονται επιδαπέδια με το Διεθνές Σήμα Στάθμευσης (ΔΣΠ) και επί στύλου με πινακίδα που θα φέρει το Σήμα για τη στάθμευση ΑμεΑ καθώς και την αναγραφή: «Χώρος στάθμευσης προορισμένος αποκλειστικά για ΑμεΑ». Ο χώρος αυτός πρέπει να βρίσκεται πλησίον της εισόδου και να συνδέεται με αυτή με τα απαραίτητα κεκλιμένα επίπεδα κλίσης 6% και πλάτους 1,20 μ.

Ο Προϊστάμενος της Υπηρεσίας πρέπει να λάβει όλα τα μέτρα ώστε να μην γίνεται κακή χρήση των ειδικών χώρων στάθμευσης από μη δικαιούχους.

8. Όσες Υπηρεσίες εργοδοτούν Άτομα με Αναπηρία που χρησιμοποιούν δικό τους όχημα, θα πρέπει να διευθετηθεί η διαμόρφωση χώρου στάθμευσης πλησίον της εισόδου κατάλληλα διαμορφωμένου και καλυμμένου από τις καιρικές συνθήκες, ο οποίος θα παραχωρηθεί στο ΑμεΑ για αποκλειστική χρήση, ασχέτως θέσης ή/και αρχαιότητας στην Υπηρεσία...»⁵.

Παράρτημα II

Προτεραιότητα στην εξυπηρέτηση των Ατόμων με Αναπηρία

Ανάρτηση σε όλες τις Κρατικές Υπηρεσίες με εξυπηρέτηση κοινού, στα σημεία αναμονής, καθώς και στα γραφεία που ενέχονται στη διαδικασία, πινακίδα με την αναγραφή: **«τα άτομα με αναπηρία εξυπηρετούνται κατά**

⁴ Το σημείο αυτό (4) φαίνεται να έχει διαγραφεί.

⁵ Παράρτημα I

προτεραιότητα». Η πινακίδα διαστάσεων 30Χ20 εκ. θα τοποθετείται σε κάθε χώρο εξυπηρέτησης κοινού και οι λειτουργοί θα μεριμνούν για την εφαρμογή της ανακοίνωσης.

Το μέτρο αυτό κρίνεται αναγκαίο, αφ' ενός για τη σωστή εξυπηρέτηση των ΑμεΑ και αφ' ετέρου για την ενημέρωση του κοινού ώστε να δίνεται προτεραιότητα στα άτομα με αναπηρία. Η παρουσίαση εκ μέρους των ΑμεΑ, τη ανάλογης ταυτότητας αναπηρίας του Τμήματος Κοινωνικής Ενσωμάτωσης κρίνεται αναγκαία, γι' αυτό θα πρέπει το Τμήμα Κοινωνικής Ενσωμάτωσης να ενημερώσει τους δικαιούχους.

- 3.2 Η πιο πάνω πρόταση εγκρίθηκε κατά τη συνεδρία του Υπουργικού Συμβουλίου ημερ. 8 Οκτωβρίου 2010, με τη σημείωση όπως «... οι Δημόσιες Υπηρεσίες προβούν στις απαιτούμενες διευθετήσεις για υλοποίηση των μέτρων μέχρι το τέλος του 2012, από κονδύλια των Ετήσιων Προϋπολογισμών τους...».

4. Νομοθεσία

- Ο περί Ατόμων με Αναπηρίες Νόμος

- 4.1 Με βάση τον περί Ατόμων με Αναπηρίες Νόμο, κάθε άτομο με αναπηρία έχει δικαίωμα στην ανεξάρτητη διαβίωση, για πλήρη ένταξη στην κοινότητα και για ισότητα συμμετοχής στην οικονομική και κοινωνική ζωή του τόπου⁶. Αυτό, συνεπάγεται, μεταξύ άλλων, το δικαίωμα προσβασιμότητας στη στέγαση, κτίρια, δρόμους και γενικά στο φυσικό περιβάλλον και στα δημόσια μέσα συγκοινωνίας και άλλα μέσα διακίνησης και το δικαίωμα υπηρεσιών κοινωνικής και οικονομικής ένταξης, επαγγελματικής αξιολόγησης και προσανατολισμού, επαγγελματικής κατάρτισης και απασχόλησης στην ανοικτή αγορά εργασίας⁷.
- 4.2 Με βάση τον πιο πάνω Νόμο, στον τομέα της απασχόλησης εφαρμόζεται η αρχή της ίσης μεταχείρισης⁸, η οποία συνίσταται στην απουσία οποιασδήποτε διάκρισης σε βάρος οποιουδήποτε προσώπου λόγω αναπηρίας⁹. Για το σκοπό αυτό απαγορεύεται, μεταξύ άλλων, οποιαδήποτε διάκριση σε βάρος προσώπου με αναπηρία όσον αφορά τις εργασιακές συνθήκες και τους όρους απασχόλησης.¹⁰
- 4.3 Διάκριση σημαίνει άμεση ή έμμεση διάκριση και περιλαμβάνει παρενόχληση και εντολή για εφαρμογή διακριτικής μεταχείρισης. Άμεση διάκριση για λόγους αναπηρίας σημαίνει τη λιγότερο ευνοϊκή μεταχείριση που υφίσταται ένα πρόσωπο με αναπηρία, λόγω της αναπηρίας του, από αυτή την οποία υφίσταται, υπέσθη ή θα υφίστατο σε ανάλογη κατάσταση ένα άλλο πρόσωπο.¹¹

⁶ Άρθρο 4(1) του Νόμου

⁷ Άρθρο 4(2) του Νόμου, παράγραφοι (γ) και (στ)

⁸ Άρθρο 5(1) του Νόμου

⁹ Άρθρο 3(1) του Νόμου

¹⁰ Άρθρο 5(1) του Νόμου

¹¹ Άρθρο 2 (Ερμηνεία) του Νόμου

- 4.4 Για να εξασφαλισθεί η τήρηση της αρχής της ίσης μεταχείρισης έναντι προσώπων με αναπηρίες προβλέπονται εύλογες προσαρμογές και για το σκοπό αυτό ο εργοδότης πρέπει να λαμβάνει τα ενδεδειγμένα μέτρα, ανάλογα με τις ανάγκες που παρουσιάζονται σε μια συγκεκριμένη κατάσταση, ώστε το πρόσωπο με αναπηρία να μπορεί να έχει πρόσβαση σε θέση εργασίας, να ασκεί ή να προάγεται στο επάγγελμά του, ή προκειμένου να του παρέχεται εκπαίδευση, αρκεί τα μέτρα αυτά να μη συνεπάγονται δυσανάλογη επιβάρυνση για τον εργοδότη. Νοείται ότι, σύμφωνα με το Νόμο, η επιβάρυνση δεν είναι δυσανάλογη όταν αντισταθμίζεται επαρκώς με μέτρα λαμβανόμενα στο πλαίσιο της πολιτικής του κράτους υπέρ των ατόμων με αναπηρία¹².
- 4.5 Η αρχή της ίσης μεταχείρισης δεν εμποδίζει, μεταξύ άλλων, την υποχρέωση για παροχή εύλογης προσβασιμότητας και διευκολύνσεων στο χώρο εργασίας, περιλαμβανομένων (i) των αναγκαίων μετατροπών ή ρυθμίσεων της προσβασιμότητας σε υφιστάμενες διευκολύνσεις για να καταστούν προσβατές σε άτομα με αναπηρίες και (ii) της αναδιαμόρφωσης εργασίας με τη δημιουργία ωραρίων μερικής απασχόλησης, με την απόκτηση νέου ή με τη διαφοροποίηση του υφιστάμενου εξοπλισμού, του μηχανισμού, των συσκευών, των οργάνων, των μέσων και οποιωνδήποτε διευκολύνσεων και υπηρεσιών¹³.

- **Σύμβαση Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες**

- 4.6 Η Σύμβαση, η οποία κατοχυρώνει με ευρύ τρόπο τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία, κυρώθηκε από την Κυπριακή Δημοκρατία με το Νόμο 8 (III) του 2011. Βάσει αυτής, το Υπουργικό Συμβούλιο, με απόφασή του ημερ. 9 Μαΐου 2012, όρισε τους τρεις εποπτικούς μηχανισμούς της εφαρμογής της.
- 4.7 Στο πλαίσιο αυτό το Υπουργικό Συμβούλιο όρισε τον Επίτροπο Διοικήσεως και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων ανεξάρτητο μηχανισμό για την προστασία, την προώθηση και την παρακολούθηση των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρίες, αναθέτοντάς του ευρείες αρμοδιότητες. Η διερεύνηση παραπόνων με αντικείμενο την παραβίαση δικαιωμάτων της Σύμβασης ή την αρχής της ίσης μεταχείρισης των ατόμων με αναπηρίες με τα μη ανάπηρα άτομα, συνιστά μία από αυτές τις αρμοδιότητές μου όπως είναι και η υποβολή Εκθέσεων με εισηγήσεις και συστάσεις για καλύτερη και αποτελεσματικότερη εφαρμογή της Σύμβασης.
- 4.8 Το άρθρο 9 της Σύμβασης συνιστά, ίσως, τον πληρέστερο σε διεθνές επίπεδο κανόνα σε σχέση με το ζήτημα της προσβασιμότητας. Η σημασία του έγκειται στο ότι για πρώτη φορά σε κείμενο τέτοιου επιπέδου εισάγεται, μεταξύ άλλων, η ανάγκη για την ανάπτυξη και εφαρμογή προτύπων και κατευθυντήριων οδηγιών για την προσβασιμότητα των εγκαταστάσεων και των υπηρεσιών που είναι ανοικτές και παρέχονται στο κοινό.

¹² Άρθρο 5(1Α) του Νόμου

¹³ Άρθρο 5(2)(δ) του Νόμου

- 4.9 Συγκεκριμένα, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 9 της Σύμβασης, «για να επιτρέψουν στα ΑμεΑ να ζουν ανεξάρτητα και να συμμετέχουν πλήρως σε όλες τις πτυχές της ζωής, τα Κράτη Μέλη λαμβάνουν κατάλληλα μέτρα για να εξασφαλίσουν στα ΑμεΑ πρόσβαση, σε ίση βάση με τους άλλους, στο φυσικό περιβάλλον, στα μέσα μαζικής μεταφοράς, στην ενημέρωση και επικοινωνία, συμπεριλαμβανομένων τεχνολογιών και συστημάτων πληροφοριών, και σε άλλες εγκαταστάσεις και υπηρεσίες, που είναι ανοικτές ή παρέχονται στο κοινό, σε αστικές και αγροτικές περιοχές. Αυτά τα μέτρα τα οποία συμπεριλαμβάνουν την αναγνώριση και εξάλειψη των εμποδίων και των φραγμών στην προσβασιμότητα, ισχύουν μεταξύ άλλων, για (α) κτίρια, δρόμους, μέσα μαζικής μεταφοράς και άλλες εσωτερικές και εξωτερικές εγκαταστάσεις, συμπεριλαμβανομένων εγκαταστάσεων σε σχολεία, οικίες, νοσοκομεία και εργασιακό χώρο, (β) ενημέρωση, επικοινωνίες και άλλες υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένων ηλεκτρονικών υπηρεσιών και υπηρεσιών έκτακτης ανάγκης».
- 4.10 Επομένως, το δικαίωμα των ατόμων με αναπηρίες στην προσβασιμότητα στο φυσικό και δομημένο περιβάλλον είναι ιδιαίτερα σημαντικό καθώς η ευχέρεια άσκησής του διευκολύνει την πρόσβασή τους στην εργασία και επιτρέπει την ανεξάρτητη διαβίωση τους και τη συμμετοχή τους στα κοινά. Η ανεξάρτητη διαβίωση, ενσωμάτωση και συμμετοχή των ατόμων με αναπηρίες στην κοινωνία κατοχυρώνεται ως αυτοτελές δικαίωμα στο άρθρο 19 της Σύμβασης.
- 4.11 Πιο αναλυτικά, με βάση το άρθρο 19, «τα Κράτη Μέλη στην παρούσα Σύμβαση αναγνωρίζουν το ισότιμο δικαίωμα όλων των ΑμεΑ να ζουν στην κοινότητα, με ίσες επιλογές με τους άλλους, και λαμβάνουν αποτελεσματικά και κατάλληλα μέτρα για να διευκολύνουν την πλήρη απόλαυση αυτού του δικαιώματος των ΑμεΑ και την πλήρη ένταξη και συμμετοχή τους στην κοινότητα, συμπεριλαμβανομένης της διασφάλισης ότι... υπηρεσίες της κοινότητας και εγκαταστάσεις για τον ευρύτερο πληθυσμό είναι διαθέσιμες σε ίση βάση με τους άλλους στα ΑμεΑ και ανταποκρίνονται στις ανάγκες τους».
- 4.12 Στη Σύμβαση περιλαμβάνεται ξεχωριστό άρθρο (27) για την εργασία και την απασχόληση των ατόμων με αναπηρία (ΑμεΑ). Με βάση το άρθρο 27 της Σύμβασης τα Κράτη Μέρη αναγνωρίζουν το δικαίωμα των ΑμεΑ στην εργασία, σε ίση βάση με τους άλλους. Αυτό συμπεριλαμβάνει το δικαίωμα στη δυνατότητα να ζήσουν από την εργασία που έχουν επιλέξει με ελεύθερη βούληση ή για την οποία έχουν γίνει αποδεκτά στην αγορά εργασίας και σε περιβάλλον απασχόλησης που είναι ανοικτό, έχει τις προδιαγραφές για ένταξη και είναι προσβάσιμο στα ΑμεΑ. Τα Κράτη Μέρη διασφαλίζουν και προωθούν την πραγματοποίηση του δικαιώματος στην εργασία, συμπεριλαμβανομένων και εκείνων που αποκτούν αναπηρία κατά τη διάρκεια της εργασιακής απασχόλησης, λαμβάνοντας κατάλληλα μέτρα, μεταξύ άλλων:
- απαγορεύουν τη διάκριση βάσει αναπηρίας σε σχέση με όλα τα ζητήματα που αφορούν όλες τις μορφές της απασχόλησης, συμπεριλαμβανομένων των συνθηκών επάνδρωσης, πρόσληψης και απασχόλησης, συνέχειας της απασχόλησης, επαγγελματικής ανέλιξης και ασφαλών και υγιεινών συνθηκών εργασίας,

- προστατεύουν τα δικαιώματα των ΑμεΑ, σε ίση βάση με τους άλλους, για δίκαιες και ευνοϊκές συνθήκες εργασίας.

4.13 Οι επιταγές του άρθρου 27, αφορούν σε όλα τα άτομα με αναπηρία, ανεξαρτήτως κατηγορίας, σε όλα τα καθεστώτα, είδη και μορφές απασχόλησης, σε όλους τους τομείς απασχόλησης, στο σύνολο των όρων πρόσβασης στην εργασία και την απασχόληση, στο σύνολο των όρων και συνθηκών εργασίας και σε όλες τις φάσεις του εργασιακού βίου¹⁴.

4.14 Σύμφωνα με το άρθρο 27 της Σύμβασης, κύριος σκοπός των Συμβαλλόμενων Κρατών πρέπει να είναι η ένταξη των ΑμεΑ στην ελεύθερη αγορά εργασίας και όχι σε «ειδικά» και «προστατευμένα» περιβάλλοντα. Για να επιτευχθεί αυτό, απαραίτητη προϋπόθεση είναι το εργασιακό περιβάλλον να είναι ανοικτό, ενιαίο και προσβάσιμο.

4.15 «Εύλογη προσαρμογή» με βάση τη Σύμβαση, σημαίνει αναγκαία και κατάλληλη τροποποίηση και προσαρμογές οι οποίες δεν επιβάλλουν δυσανάλογο ή αδικαιολόγητο βάρος, όπου χρειάζεται σε μια ειδική περίπτωση, προκειμένου να διασφαλίσει στα ΑμεΑ η απόλαυση ή άσκηση σε ίση βάση με τους άλλους όλων των δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών.¹⁵

4.16 Η διαφορά μεταξύ «προσβασιμότητας» και «εύλογων προσαρμογών» είναι πως η πρώτη αφορά στο σύνολο των ΑμεΑ ως ομάδα, ενώ η «εύλογη προσαρμογή» είναι εξατομικευμένη. Επομένως, οι εύλογες προσαρμογές είναι απεριόριστες και εξαρτώνται από την κάθε περίπτωση ξεχωριστά.¹⁶

4.17 Η μη εφαρμογή εύλογων προσαρμογών συνιστά διάκριση.

5. Σχόλια – Συμπεράσματα – Εισηγήσεις

5.1 Όπως έχω ήδη τονίσει σε προηγούμενη Έκθεσή¹⁷ μου, μια από τις κυριότερες αιτίες της απομόνωσης και του αποκλεισμού ατόμων με αναπηρία είναι οι μη προσβάσιμες υποδομές. Είναι αδιαμφισβήτητο ότι δεν μπορεί να υπάρξει ανεξάρτητη διαβίωση και συμμετοχή στις διάφορες πτυχές της ζωής του ατόμου όταν δεν υπάρχει προσβασιμότητα στον χώρο που το περιβάλλει.

5.2 Ένα προσβάσιμο περιβάλλον λαμβάνει υπόψη τις ιδιαίτερες ανάγκες όλων των πολιτών, συμπεριλαμβανομένων των ατόμων με αναπηρία, ανεξαρτήτως κατηγορίας αναπηρίας και διασφαλίζει την κατά το δυνατόν αυτόνομη διακίνηση και διαβίωση καθενός, παρέχοντας τις κατάλληλες μορφές υποστήριξης. Επειδή η

¹⁴ Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων με Αναπηρία (Ε.Σ.Α. με Α.), «Εγχειρίδιο σε θέματα διάκρισης και εύλογων προσαρμογών για εργαζόμενους με αναπηρία», Αθήνα 2012.

¹⁵ Άρθρο 2 της Σύμβασης

¹⁶ Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων με Αναπηρία (Ε.Σ.Α. με Α.), «Εγχειρίδιο σε θέματα διάκρισης και εύλογων προσαρμογών για εργαζόμενους με αναπηρία», Αθήνα 2012.

¹⁷ Έκθεση με αρ. φακ Α/Π 89/2013

προσβασιμότητα συμβάλλει στην άσκηση του δικαιώματος της επιλογής, αναδεικνύεται σε θεμελιώδες ανθρώπινο δικαίωμα.¹⁸

- 5.3 Παρά το αυτονόητο της λογικής αυτής, η απουσία ουσιαστικών μέτρων προσβασιμότητας μεταξύ άλλων και σε κτίρια που στεγάζουν δημόσιες υπηρεσίες, συνεχίζει να αποτελεί μια δυσάρεστη πραγματικότητα.
- 5.4 Το συγκεκριμένο παράπονο προστίθεται σε μια σειρά παραπόνων που έχουν υποβληθεί στο Γραφείο μου και αφορούν στην ελλιπή προσβασιμότητα κτιρίων που στεγάζουν δημόσιες υπηρεσίες¹⁹. Η διερεύνηση των παραπόνων έχει καταδείξει τα γενικότερα προβλήματα προσβασιμότητας που υπάρχουν στα κτίρια αυτά.
- 5.5 Πολλά από τα προβλήματα προσβασιμότητας οφείλονται στο ότι τα κτίρια αυτά είναι παλιά, όπως και το κτίριο στο οποίο στεγάζεται η Αστυνομική Διεύθυνση Λεμεσού, το οποίο έχει ανεγερθεί προ πολλών δεκαετιών. Ωστόσο, η Αστυνομική Διεύθυνση Λεμεσού είναι μια υπηρεσία που εργοδοτεί μεγάλο αριθμό προσωπικού, ενώ λόγω της φύσης των εργασιών της τις εγκαταστάσεις της επισκέπτεται καθημερινά ένας επίσης μεγάλος αριθμός προσώπων. Επομένως, το ζήτημα της πρόσβασης στις εγκαταστάσεις της είναι μείζονος σημασίας.
- 5.6 Η πιο πάνω απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου που αφορά στην εξυπηρέτηση των ατόμων με αναπηρία σε όλες τις δημόσιες υπηρεσίες της χώρας και στην εφαρμογή της αρχής της προτεραιότητας στην εξυπηρέτηση των ατόμων με αναπηρία στις δημόσιες υπηρεσίες χαιρετίζεται ως ένα σημαντικό βήμα, όμως δεν αποτελεί παρά ένα ελάχιστο μέτρο για τη διασφάλιση του δικαιώματος των ατόμων με αναπηρία στην προσβασιμότητα.
- 5.7 Έστω, όμως, και αυτό το ελάχιστο μέτρο θα πρέπει να εφαρμόζεται με συνέπεια και όχι επιλεκτικά σε όλα τα κτίρια που στεγάζουν δημόσιες υπηρεσίες, ασχέτως αν σε αυτά εργοδοτούνται άτομα με αναπηρία.
- 5.8 Πέραν των πιο πάνω, η Αστυνομική Διεύθυνση Λεμεσού, ως εργοδότης, έχει την υποχρέωση, βάσει της νομοθεσίας, να παρέχει, μεταξύ άλλων, εύλογη προσβασιμότητα και διευκολύνσεις στο χώρο εργασίας του παραπονούμενου, αφού στο νόμο προβλέπονται εύλογες προσαρμογές ως ένα μέσον για να εξασφαλίζεται η τήρηση της αρχής της ίσης μεταχείρισης έναντι των ατόμων με αναπηρία.
- 5.9 Συγκεκριμένα, όπως έχει ήδη αναφερθεί, η νομοθεσία ορίζει ότι ο εργοδότης οφείλει να λαμβάνει τα ενδεδειγμένα μέτρα, ανάλογα με τις ανάγκες που παρουσιάζονται σε μια συγκεκριμένη κατάσταση, ώστε το πρόσωπο με αναπηρία να μπορεί να ασκεί το επάγγελμά του, αρκεί τα μέτρα αυτά να μη συνεπάγονται δυσανάλογη επιβάρυνση για τον εργοδότη.

¹⁸ Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων με Αναπηρία (Ε.Σ.Α.με Α.), «Εγχειρίδιο σε θέματα διάκρισης και εύλογων προσαρμογών για εργαζόμενους με αναπηρία», Αθήνα 2012.

¹⁹ Σχετικά είναι τα παράπονα και οι αντίστοιχες Εκθέσεις του Γραφείου μου με αρ. φακ. Α/Π 89/2013(Υπουργείο Οικονομικών) και ΑΚΙ 31/2014 (ΠΙΚ).

- 5.10 Πολλοί παράγοντες πρέπει να συνεκτιμηθούν προκειμένου να προσδιορισθεί τι θα συνιστούσε δυσανάλογη επιβάρυνση για τον εργοδότη που θα δικαιολογούσε τη μη λήψη μέτρων για εύλογες προσαρμογές, όπως η φύση και τα συνολικά έξοδα της απαιτούμενης προσαρμογής, η επίδραση που θα έχει η προσαρμογή στη λειτουργία του οργανισμού, καθώς και οι οικονομικές δυνατότητες του οργανισμού, το είδος και το μέγεθος αυτού και ο συνολικός αριθμός των εργαζομένων. Περαιτέρω, το οποιοδήποτε κόστος πρέπει να συσχετίζεται με τη γενικότερη συμβολή της προσβασιμότητας στην παραγωγή και την παραγωγικότητα.²⁰
- 5.11 Για παράδειγμα, η προσβασιμότητα συμβάλλει, μεταξύ άλλων, στην προσέλκυση νέων εργαζομένων και στη διατήρηση του υφιστάμενου προσωπικού, στην αύξηση της επισκεψιμότητας, στη δημιουργία επιπρόσθετης αξίας για τις κτιριακές εγκαταστάσεις, καθώς και στη βελτίωση των συνθηκών ασφάλειας των κτιρίων.²¹
- 5.12 Στην προκειμένη περίπτωση παρατηρείται καθυστέρηση στην υιοθέτηση εύλογων προσαρμογών, με αποτέλεσμα ο παραπονούμενος να ταλαιπωρείται καθημερινά.
- 5.13 Η καθυστέρηση φαίνεται να οφείλεται στην απόφαση για μεταστέγαση της υπηρεσίας, η οποία όμως υπολογίστηκε σε βάθος χρόνου, ενώ φαίνεται να αναβάλλεται συνεχώς. Εντωμεταξύ, η συνθήκες προσβασιμότητας του κτιρίου θα τύγχαναν άμεσης αναβάθμισης με τη διαμόρφωση χώρων στάθμευσης στο προαύλιο του κτιρίου για τη στάθμευση ατόμων με αναπηρία, καθώς και την τοποθέτηση του ανελκυστήρα, ως η σχετική απόφαση της Αστυνομικής Διεύθυνσης Λεμεσού, πλην, όμως, η υλοποίηση της απόφασης καθυστερεί. Η τοποθέτηση του ανελκυστήρα θα βελτίωνε σημαντικά την προσβασιμότητα στην εργασία του παραπονούμενου, καθώς το γραφείο του βρίσκεται στον πρώτο όροφο του κτιρίου. Εντωμεταξύ, και ενώσω η κατασκευή του ανελκυστήρα εκκρεμεί, θα μπορούσαν να είχαν γίνει ήδη ενέργειες από μέρος του εργοδότη ώστε να βελτιωθούν οι συνθήκες προσβασιμότητας του παραπονούμενου στην εργασία του, όπως για παράδειγμα η προσωρινή μετακίνησή του στο ισόγειο του κτιρίου και καθορισμός ενός χώρου στάθμευσης πλησίον της εισόδου του κτιρίου.
- 5.14 Η καθυστέρηση της Αστυνομικής Διεύθυνσης Λεμεσού να ανταποκριθεί έγκαιρα στις υποχρεώσεις της ως εργοδότης και να προβεί σε εύλογες προσαρμογές συνιστά άμεση διάκριση εναντίον του παραπονούμενου, λόγω αναπηρίας, με βάση τόσο τον περί Ατόμων με Αναπηρίες Νόμο όσο και τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες.
- 5.15 Η κατηγορία για διάκριση που βασίζεται στη αποτυχία να προσφέρει ο εργοδότης εύλογες προσαρμογές, δεν απαιτεί η ενέργεια του εργοδότη να έχει ως κίνητρο

²⁰ Το ίδιο.

²¹ Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων με Αναπηρία (Ε.Σ.Α.με Α.), «Εγχειρίδιο σε θέματα διάκρισης και εύλογων προσαρμογών για εργαζόμενους με αναπηρία», Αθήνα 2012.

πρόθεση διάκρισης κατά του ατόμου με αναπηρίες, καθώς και μόνο η αποτυχία αυτή καθ' εαυτή για παροχή εύλογων προσαρμογών συνιστά διάκριση.²²

- 5.16 Υπό το φως των πιο πάνω, η εισήγησή μου είναι όπως γίνουν άμεσα ενέργειες από μέρους της Αστυνομικής Διεύθυνσης Λεμεσού ώστε να βελτιωθούν οι συνθήκες προσβασιμότητας του παραπονούμενου στην εργασία του, μέχρι την ολοκλήρωση των εργασιών που αφορούν στην κατασκευή του ανελκυστήρα, έργα τα οποία θα πρέπει να ξεκινήσουν χωρίς άλλη καθυστέρηση.

Ελίζα Σαββίδου
Επίτροπος Διοικήσεως και
Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

²² Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων με Αναπηρία (Ε.Σ.Α. με Α.), Εγχειρίδιο «Σχεδιάζοντας Πολιτική σε Θέματα Αναπηρίας», Αθήνα 2008.